

Umumiy o'rta ta'lim maktab o'qituvchilari uchun

QO'LLANMA

Dars rejasi:

Mavzu: “Inson huquqlarini himoya qiluvchi organlar”

Fan: Davlat va huquq asoslari

Dars davomiyligi: 45 daqiqa

Sinf: 10-sinf

Dars maqsadi:

1. Inson huquqlarini himoya qilish bo'yicha davlat organlarining vazifalarini, xizmatini va ularning jamiyatdagi ahamiyatini tushuntirish.
 2. Milliy institutlar va nodavlat tashkilotlarning inson huquqlarini himoya qilishdagi o'rni va ahamiyatini o'rganish.
 3. O'quvchilarga inson huquqlarini himoya qilish sohasidagi amaliy vositalarni tushuntirish, ularni o'rganish va ishlatishga yo'naltirish.
-

Kutilayotgan natijalar:

1. O'quvchilar inson huquqlarini himoya qilish bo'yicha davlat organlari tizimini tushunishadi.
 2. Milliy va nodavlat tashkilotlarining inson huquqlarini himoya qilishdagi roliga munosabat bildirishadi.
 3. O'quvchilar huquqni himoya qilish bo'yicha tashkilotlarining asosiy vazifalari va samaradorligi haqida ma'lumot olishadi.
 4. O'quvchilar keysli vaziyatlar orqali inson huquqlarini himoya qilishdagi organlarning ishlashini o'rganishadi.
-

Metodlar:

- **Suhbat:** Darsning asosiy qismida o'quvchilar bilan davlat organlari, milliy institutlar va nodavlat tashkilotlarining inson huquqlarini himoya qilishdagi o'rni bo'yicha savol-javoblar olib borish.
- **Hayotiy vaziyat (keys):** Huquq buzilishlari va ularni to'g'ri hal qilishga qaratilgan vaziyatlar.

- **Blits so‘rov:** Savollar orqali o‘quvchilarning bilimlarini tekshirish.
 - **Hikoyalar:** Odamlar huquqlarining buzilishini ifoda etuvchi real hayotdan namuna.
-

Foydalanadigan materiallar:

- **Taqdimot:** Davlat organlari, milliy va nodavlat tashkilotlar haqidagi ma’lumotlar.
 - **Kartochkalar:** Keyslar va amaliy mashg‘ulotlar uchun vaziyatlar (keyslar).
-

Dars qismlari:

1. Kirish (5 daqiqa)

- **O‘qituvchi:**
 - Darsning maqsadi va mavzusi bilan tanishtiradi.
 - “Bugungi darsda inson huquqlarini himoya qilish bo‘yicha davlat organlarining, milliy institutlar va nodavlat tashkilotlarining o‘rni haqida gapiramiz.”
 - Savol: “Inson huquqlarini himoya qilishda qanday organlar ishtirok etadi, deb o‘ylaysizlar?”

2. Inson huquqlarini himoya qilish bo‘yicha davlat organlari tizimi (10 daqiqa)

- **Ta’rif:**
 - “
I
n
s
o
n
h
q
u
l
a
h
i
n
h

“O‘zbekistonda inson huquqlarini himoya qiluvchi asosiy organlar Konstitutsiyaviy sud, Oliy sud, prokuratura, ichki ishlar vazirligi va boshqalardir.”
◦ **Savol:** “Davlat organlarining inson huquqlarini himoya qilishdagi vazifalari nimadan iborat?”

3. Milliy institutlar va ularning ahamiyati (10 daqiqa)

- **Ta’rif:**
 - “Milliy institutlar, masalan, O‘zbekiston Respublikasining Inson huquqlari bo‘yicha milliy markazi, inson huquqlarini himoya qilishda muhim o‘rin

tutadi. Ular inson huquqlarini monitoring qilish, inson huquqlari sohasidagi muammolarni hal qilish, huquqiy yordam ko'rsatish bilan shug'ullanadilar."

- **Savol:** "Milliy institutlar inson huquqlarini himoya qilishda qanday ahamiyatga ega?"

4. Nodavlat tashkilotlarining o'rni (10 daqiqa)

- **Ta'rif:**

- "Nodavlat tashkilotlar inson huquqlarini himoya qilish, zo'ravonlik va diskriminatsiya (kamsitish)ga qarshi kurashish, axborot tarqatish va jamiyatni huquqiy ta'limotlar bilan ta'minlash ishlarida faol ishtirok etadilar."

- "Huquqiy yordam, monitoring, ta'lim va har qanday boshqa vositalar orqali nodavlat tashkilotlar inson huquqlari sohasida o'z vazifalarini bajaradi."

- **Savol:** "Nodavlat tashkilotlarining inson huquqlarini himoya qilishdagi o'rni qanday?"

5. Hayotiy vaziyat (keys) (5 daqiqa)

- **Ta'rif:**

- "Nodir (17 yosh) supermarketda kassir sifatida ishlay boshladi. Ushbu ishga kirishda ish vaqti haftasiga 30 soat deb kelishilgan, ammo ish beruvchi uning ish vaqtini 8 soatga uzaytirishni talab qilgan. Bu uning maktabga borishini qiyinlashtirdi. Shuningdek, Nodir ishga qabul qilishda kelishilgan maoshni ham olmagan. Nodir ish sharoitlari va maoshi bo'yicha qonun buzilishini sezib, prokuraturaga murojaat qildi."

- **Savol:** "Bu holatda inson huquqlari bo'yicha qaysi organ ishni ko'rib chiqadi?"

6. Blitz so'rov (5 daqiqa)

- **Savollar:**

1. "Davlat organlarining inson huquqlarini himoya qilishdagi asosiy vazifalari nimalardan iborat?"

2. "Milliy institutlar inson huquqlarini himoya qilishda qanday ishlashadi?"

3. "Nodavlat tashkilotlar inson huquqlari sohasida qanday faoliyat yuritishadi?"

4. "Inson huquqlari buzilganida qaysi organ yoki tashkilotga murojaat qilish kerak?"

7. Yakuniy xulosa (3 daqiqa)

- **O'qituvchi:**

- "Inson huquqlarini himoya qilishda davlat organlari, milliy institutlar va nodavlat tashkilotlarining har biri muhim rol o'ynaydi. Har birining o'ziga xos vazifalari va jamiyatga qo'shgan hissi bor."

- "Bu organlar birgalikda inson huquqlarini himoya qilishda muvaffaqiyatli ishlaydi."

